

Književnost.

Patrick A. Sheehan: **Dolina krvi**. Povest iz irskega življenja. Iz angleščine prevel Franc Bregar. V Ljubljani 1909. Založila Katoliška bukvarna. Tiskala Katoliška tiskarna. Leposlovne knjižnice 8. zvezek. Broširana K 4'20, vezana K 5'80.

Leposlovna knjižnica nam hoče podati antologijo najboljših del iz moderne svetovne literature. Hoče nam biti zrcalo, iz katerega nam bo odsevalo, kaj je ustvaril človeški duh na polju leposlovnem v zadnjih desetletjih. Prinesla nam je že prevode iz francoščine, poljščine, ruščine in maloruščine. Pričujoči osmi zvezek nam prinaša prevod iz angleščine, namreč povest „Dolina krvi“ slovečega irskega pisatelja Patricka Augustina Sheehana (izgovori Šihena).

Ime pisateljevo je tudi na Slovenskem že znano. Marsikdo je že čital vsaj v nemškem prevodu njegovo krasno povest „Moj novi kaplan“ ali pa „Luka Delmege“.

Vsebinska naša povesti je vzeta iz zgodovine nesrečnega irskega naroda, junak je irski narod sam v zgodovini treh rodov, ki so živeli v pretečenem stoletju na Irskem. Sovraštvo irskega ljudstva do „ovadnikov“, to je do onih oseb, ki so ovajale svoje rojake Angležem, je rdeča nit, ki se vleče skozi vso povest in veže posamezne dele v eno celoto. To sovražstvo prenaša ljudstvo tudi na otroke in na otrok otroke, povsod, po vseh krajih starega in novega sveta, od nepristopnih prepadov Irske do najbolj zapuščenih krajev zahodne Amerike, vedno in povsod spremlja človeka Kajnovo znamenje, da je potomec „ovadnika“. To je zločin, ki se nikdar ne odpušča in nikdar ne pozablja. Najpoštenejše življenje, največja navdušenost in požrtvovalnost za narod, nobena čednost ne more na potomcu izbrisati madeža „ovadstva“. Na prvi pogled izgleda, kot bi povesti manjkalo enotne kompozicije. Ideja, ki se v njej razvija, je popolnoma enotna, samo da potrebuje več rodov in najrazličnejših situacij, da se popolnoma razvije. Materialne enote ni. Ta pa tudi ni bistvena. Formalno je pa povest popolnoma zaokrožena celota.

Iz same narave povesti tudi izvira, da se ni mogla obdelavati lepa sistematično in umerjeno. Pred sabo imamo nanizanih vrsto rapsodij, pravzaprav keltskih balad, ki so med sabo jako rahlo združene. To so „skice z ogljem“, katere je vrgla na zid umetniška roka. Komaj si pogledal eno, že se ti obrne list in prikaže druga. Nagloma, pretrgoma se razvija pred tabo delovanje v močnih sunkih. Pisatelj ti ničesar ne izdela, ampak samo vrže plastične misli, da jih potem obdeluješ sam. Inteligenten čitatelj najde ravno v tem še večji užitek, da mu pisatelj ne pove vsega, ampak prepušča, da sam razmišlja dalje.

Posebno srečo ima Šihen z značaji oseb, ki nastopajo v njegovih povestih in zlasti še v „Dolini krvi“. Vsi so blagi, dobri, zdravi, krepki ljudje. Toda njihove čednosti niso prisiljeno moraliziranje pisateljevo, ampak so to ljudje vzeti naravnost iz življenja in opisani z vso svežostjo prirodnih barv. Izvzemši „ovadnika“, ki se pa čisto izgubi v ozadju, in oseb od sodišča, ki pa ravnotako ostanejo v megli in dajo

samo impulz k razvoju dejanja, so vse druge osebe popolnoma pozitivnih značajev, ki trpé bridko in ravno v trpljenju razodevajo svojo duševno velikost.

Povest „Dolina krvi“ je vzeta iz naroda in pisana za narod. Ona ne razvzgljuje problemov duše, ampak jih stavi plastično pred oči v postavah svojih junakov, se ne izgublja v psihološka razmišljanja, ampak pokaže takoj rezultat v zunanjem činu. Povest „Dolina krvi“ se ne vrši v svetu, ki umira, ne v zakajenih kavarnah in gostilnah in v zaspanih salonih in na sentimentalnih verandah, ampak vrši se v svetu, ki živi in hoče živeti in izzveni slednjič v mogočnem akordu, v katerem se spoje vse melodije poprejšnjih dejanj treh rodov, ki so živeli v „Dolini krvi“, in za duše vse disonanse v silno pesem dela in življenja se iskrečega domoljublja.

Postave, katere si srečal v tej povesti, ti bodo morda ostale v spominu vse življenje. Stari Edmond Connors in njegov sin Donal, trpeča Nodlag in silni kovač Red Kassey in njegov sin „Amerikanec“ Terence, nesrečna Nora in oče irskega naroda, veliki in plemeniti O' Connell, kako plastično stoje pred nami? Celo tako majhne vloge, kot je mlada, za narod navdušena, krepka in ponosna deklica Kathleen, ostanejo nepozabljive, tako so plastične in žive.

Slovenski prevod je v resnici vzoren. Kdor pozna izvirnik in jedrnati, s krepkimi ljudskimi irskimi izrazi in keltskimi besedami našpikani slog pisateljev, bo vedel ceniti trud in težave prevajalčeve. Tu pride rojen Anglež večkrat v zadrego in najboljši slovar in slovnica pustita na cedilu. Prvi roman Sheehanov sva brala skupaj z nekim tovarišem Ircem, ki je znal tudi keltski jezik in mi je vkljub temu delal poštene težave.

Zunanja oblika prevoda je lepa, okusna in praktična, ki dela res čast novi Katoliški tiskarni.

Dr. L. Lénard.

Ivan Šašel: **Bisernice iz belokranjskega narodnega zaklada**. II. zv. V Adlešičih nabral Ivan Šašel, župnik. Založilo Katoliško tiskovno društvo v Ljubljani. Tisk J. Krajec nasl. v Rudolfovem. 1909. — Prim. Bisernice I. Rudolfovo 1906. Cena I. del broširana K 2'—, vezana K 3'—; II. del broširana K 2'50, vezana K 3'50.

V novejšem času se je naše umstveno in kulturno gibanje odtrgalo od narodnih tal in se vedno bolj izgublja v kozmopolitizem in mednarodni modernizem. Naši pisatelji jemljejo radi — menda, kar se jim zdi bolj moderno — predmete iz življenja, katerega pri nas sploh ni ali vsaj ni v tem obsegu in razvoju, kot ga opisujejo, in katerega poznajo celo sami večinoma le iz knjig in iz fantazije. Do Stritarja in Kersnika je bila naša literatura sicer robata in ravsa, toda bila je naša in je imela pogoje daljšega razvoja. Zdaj se je pa razblinila v megli in izpuhtela v tujino.

Nazaj k ljudstvu, iz katerega smo izšli, nazaj na vseh poljih, bi moral biti naš klic. Ako pa hočemo opreti svojo kulturo na naše ljudstvo, moramo je najprej popolnoma poznati. Zato mora biti slovenska